

UNIVERSUL LITERAR

CATASTROFA DIN COMUNA CHIAJNA. — (Vezi explicația)

SUMARUL

- La «Notele săptămânii»
- Sărbătorirea d-lui Caragiale . . . de Interim
- Literatura română
- «Insula Șerpilor» . . . de Carmen Sylva
- «Tinel» . . . de D. Iev
- «Ca mănoa-i să te duci», versuri . . . de N. Mihailescu
- «Cântec», versuri . . . de P. Dănescu
- Săptămâna artistică . . . de Musicus
- Literatura franceză
- Réné . . . de Chateaubriand
- Roman
- Sora Filomena . . . de Frații de Goncourt
- Revista revistelor de Delahamânzi
- Ilustrații : Catastrofa din Chiajna — A. S. R. Prințul Nicolae.
- Știri și fapte, etc., etc.

Notele Săptămânii

Sărbătorirea d-lui I. L. Caragiale

Maestrul Caragiale și-a serbat mai zilele trecute aniversarea a 60 ani de la naștere. Tara întreagă a ținut să sărbătorească acest evniment, intru cât și omul și opera aparțin țării întregi.

Sărbătoritul a primit numeroase felicitări de prelatindenți, diferitele instituțiuni culturale au sărbătorit această aniversare prin ședințe fes-

tele acestor săzeci de ani. Din punct de vedere al stării civile, este exact, probabil, ca d. Caragiale—care n'a doborât lucrul în public—să fi împlinit săzeci de ani de viață. Foarte frumos lucru—ca tot ce a făcut d. Caragiale de altfel—și foarte finesc și pe față—așa cum îi place d-lui Caragiale să vorbească și să i se vorbească—îi spunem : Și cel mulți înainte!

Se afirmă însă cu o neertată ușurință că maestrul Caragiale a împlinit numai săzeci de ani. Eă protestez—și am motive să cred că până în cele din urmă veți protesta și domniile voastre—in contra acestor false știri de gazetă.

Am? D. Caragiale, așa cum îl avem noi cu toții în rafturile bibliotecilor noastre, a împlinit numai săzeci de ani? D. Caragiale, pe care-l sărbătorește astăzi întreaga viață românească, reprezintă numai săzeci de ani din această viață? Nu. E o eroare, de calcul dacă vreți, dar e eroare, și avem documente cu cari să desmințim categoric această afirmațiune.

Câteva, dintr'o întreagă colecție: «Cine-a scris pe „Conul Leonida față cu reacțiunea?” : D. Caragiale. Ai cui sunt Conul Leonida și Coana Efimia? Ai d-lui Caragiale. Dar Conul Leonida și Coana Efimia, trăseri, doamnele mele și domniile mei, cu câțiva zeci de ani înainte ca d. Caragiale să-i fi surprins într'o noapte îngrozindă-se de mama „revoluției”; dar Conul Leonida și Coana Efimia au să fie de sigur sur-

specific românești, cu zeci de ani înainte de a fi al d-lui Caragiale au fost al naștri și vor fi al noștri peste zeci de ani de-acum înainte.

Au fost și vor fi, alții vreme cât Venetianii vor declara la genachii Veturilor : „Nu, orice s'ar zice și orice s'ar face, eu voi auzi-mea nas și țara, că tu ești auzora, care deschide bolta instelată într'o adoratie poetică, plină de...”. Și atăta vreme cât viața acestui substrat social specific bucunestenesc va dăinui la bariera Capitalei, cu trivialul, cu amorul, cu toată personalitatea lui, ne va fi îngăduit să credem că atunci când se afirmă că d. Caragiale a împlinit numai săzeci de ani din această viață, e o eroare.

Dar d. Caragiale a dat mult mai mult de săzeci de ani de viață lui Agamenon Dandanache și lui Zaharia Trahanache. D. Caragiale a dat veșnicie lui Nae Catavencu și lui Ghiță Pristanda; d. Caragiale a prins din veșnic toțbură a noastră generalia eguatidantă a convingătorilor electoral-căpătonești și când furturidi al d-șale a strigat „la 34, la 54, la 64, la 74, la 84”, după cum va striga la 94. „Orî să se recitinească, primesc! dar să nu se scrie-be nimic; ori să nu se revizitească, primesc! dar atunci să se scrie-be pe ici pe colo, și anume în punctele... esențiale...”, credem că afirma-mea că d. Caragiale a împlinit cu neșomănitul d-șale dar de observatie, de chintesiențiar, de realitate în principii, numai săzeci de ani din aceste vieți, e o eroare.

Și mă-și putea spori la infiniți documentarea, doamnele mele și domniile mei, pentru că opera d-lui Caragiale nu este de cât viață, viață nu numai săzeci de ani, ci etern adăvărată, viața aceea care dă suflu, care dă palpiti, care dă emoții opesei de artă; pentru că opera d-lui Caragiale e viața deșale și a opo-rii, și viața aceasta dă ocaz că-tigorică desmințire ori căruț act de stare civilă.

Și-apoi : cine-a văzut în ultimul timp pe d. Caragiale, ar putea veni aci să afirme că a văzut un om bă-trân, un om de săzeci de ani, pe care să-l mulțumească amintirile? Ar putea cineva să afirme că n'a avut dinaintea lui aciași ochi iscoditori în cele mai tainice cute ale sufletelor și vieților, aciași umbră de sur-răs sub vârful mesteșilor în fața superficialității, în fața îngâmfilii, a prustiei? Și am putea noi crede că o-chii aciași n'au să schinteeze mereu, alăta timp cât superficialitatea, in-gâmfilarea, prustia vor sta în fața o-chilor acelor, curățenți aciași?

Ce păcat că d. Caragiale nu e aci să-l auzim domnând pe colonnato-rii vopșice d-șale tinereții! Ce pă-cău că nu e aci să-l felicităm cu toții că a rămas tânăr la săzeci de ani, să-l mulțurim că ni i-a dat nouă a-cuși săzeci de ani ai d-șale și să-l rugăm frumos să ne mai dea multe de-acum înainte, căci din prinosul tinereții d-șale noi ne alcătuim vieți în-tragi de tinerețe, să-l strigăm cu to-ți : Să ne trăiești, maestre!

Mănărea noastră are însă o mân-găere, o mângăere pe care ne-a da-to tot d. Caragiale. D-șale stă la Ber-lin, se poate. Între Berlin și Bucu-rești există însă un tren expres care îi poartă transmise în orice cantitate scrisorile noastre și care, având pe tă-blița ori îndică direcția : „Berlin-București, via Mizil” nu se poate să nu-i amintească mereu de patria, de patria aceea căreia i-a înmăntăzat tot ce e Mizil într'însa!

Interim.

TINEL

Ară departările. Când adie sufletea de bolnav a zilei, un abur de binte îi simută obrazul. În zarea a băștiei, încropită, vâlmășaguri d scântei. Hăuri arzătoare de lumină curg, potop, din văzduh, înroșine cu pete de foc, întinderile. Impr-jur, florile, semănăturile, copaci răsufliă înădușiți, osteniți parcă. C-o scântee de argint a trecut un fl-tur și s'a așezat la umbră, sub creangă de busuioc, și cum găfăe d căldură, trupșorul mic oât un gă-dăcel se umflă și se micșorează.

Tinel și-a spălat cu apă rece o brăjorii asudați, a țucuit șorțul p deasupra feței răcorite și se afundă în „odala cea urată”. Leapădă l-ură pantofii, și cu piciorarele mic mic, cu degete lungi și subțiri, pe șapte, ca o codobatură, pe covorașe moi, înflorite. Rochița scurți, lăgă de trup, deșlusește formete pân-fragode. A lăsat stărtuții, a tra pândolele, umplând odala de umbr răcoroasă. Totuși pățitură colț a ferestrei din față, se țarc câteva în lungi de aur, împietrișă-se jos, p covorașe înflorite.

Tinel vrea să lucreze. O! Are at-țea de făcut! Așază gheorghiușul p deșă scaune, aproape de ferestru și începe.

Pe pânza întinută se odihnesc p puștele de canava. Acul străpung pânza albă, repede, hotărâtor, și l-urată năcar fiori delicate, roșii, p-țate cu negru, în mijloc. În linișta odăiei acul s'auzde murmurând ș făcând firuțul de „coton port” l-ține înșul.

Un mănăchior de rozetă pe masă împodărită în țentă încăperea o adie re-prizădrănică, parfumată.

Un ceas mic, pe măsuta de la o glindă, stănd bățând repede : Tic-tic... Tic-tic... parcă-l fugărește cineva.

Fetița punctează pânza, aplecat deasupra gheorghiușului. Une ori n-șică căpușorul mic, se întinde șor departând brațele și rămâne cu pri-virea în gol, nelămurită. Apoi în s'apleacă, purtând mâna repede, u șoară. O prinde bine cămășă de in deschisă la gât și înflorită la pepi la mânecele largi și peste umor.

Florițele albastre de mătasă, o floarea de „naștă nă” zămbesc în lungul pieptului, scâpătore. La un necl s'auzde amuzat toate viorile pei măverei, iar peste umor fiori de in miroșitoare... Cămășă de-alăta ascu de bogăția sâmbel... Părul cum l-șmoșea lăsat în deșă oșă pe ceafă O cordeluță albastru șorpoște prin-tre viorile crețe. Sub sprincenile împănate, vorbește două picături de păcăruț. Și gură, cât un dege-tar, ascunde șoraguri de nestimate.

Căld. Cășă bătorească de sudoan de pe frunza, pe lângă urechile mic dealungul feței. Tinel scoate batistă din oșă și se șterge. Și cât de fru-mos a scoatistă! A vărât mână dreaptă, cu degetele strânse mă-cință, pe gura cămășei, s'a înghebo șat pușă, gura cămășei s'a lărgit, l-ștreș batistă parfumată și-un mână a strălucit plină șanului trandă-furia.

Nu știe de ce, dar ț-ar pierit guș-tul lucrului. Să nămășcăți cu mână șele pe pânza întinută, cu ochii țintiți în umbra odăiei. O rază fierbinte l-șe culcă pe degete, alintătoare.

Încăle ochii copileșă de țachi-puiri. I se deslășește în minte : năș-tubțirel, cu uniformă strânsă p-ștrup, cu șapca pușă pe-o ureche, cu frizura pe colțul frunței. Zămbieșă descoperind un colț de gură... Parcă striga : Dudue Tinel, Dudue Tinel!

Când deschise ochii raza culcă l-șe pe mână o orbește. Umbre dau nă-vală și-o împresoară ca într'o hațni cernită. Începe iar lucrul. Înce-voasă. Acul înflorite drumul în-urmă, așa se scurtează și abia ajun-ge să încheie o ramură dedesubt

I. L. CARAGIALE

tivo; ziare și reviste. Lășă țentă comu-urate exclusiv țentrele noastre de-nsemenea au întărit în ziar sărb-ării reprezentății speciale, din o-șperle maestrului și prelatindenți s'au ținut cuvântări calde arătân-du-se meritele sărbătoritului.

Teatrul „Comedia” a organizat și el o serbare la care, între alte dis-cursuri, ținute în fața unei distinsă asistențe, d. Alexandrescu-Dorna, colaboratorul nostru, a caracterizat țopera maestrului printre frumosele cuvântare *) din care reproducem următorul fragment :

„Se zice, doamnele mele și domniile mei, că d. Caragiale a împlinit zi-

prinși peste zeci de ani de-acum înainte, în neglijență, călind la genachii : „Reacțiunea a prins iar la țintă. Ca un strigoi în întăneric, ca să țe pândă ascultându-și ghiarele și ap-țeptând momentul oportun pentru poștele ei animaționale...!” Și când Conul Leonida și Coana Efimia ai d-lui Caragiale împlinesc cu o clișă din viața lor atăția zeci de ani din viața noastră specific românească, se poate spune despre d. Caragiale că a împlinit numai săzeci de ani din această viață? E o eroare.

Cine-a scris „O noapte furtunoasă”? D. Caragiale. Al cui e Rică Venturiano, a cui e Veta, conșorta lui Jupân Dumitrache? Ai d-lui Caragiale. Dar toate aceste capo-d'ope-re de ilustrațiuni ale țentrei noastre

*) Publicată în «Noua Revistă Română».

*) Din volumul din lunca Troțușului, care va apărea.

dinel florii. Tinel caută colonul și nu-l găsește. Când dă peste el jos, pe covor, s'apleacă să-l ridice, frângându-se din mijloc ca o trestie. Cum se apleacă, canaful de la gura cămășei se desface și tot sânul, trandafiriu, oed, parfumat, năvălește afară, revărsându-se deasupra custurului înălțărite. Pe Tinel un fior rece o străbătu, se înroși ca și cum ar fi văzut-o cel cu „frizura pe colțul frunții”, își înalță trupul și cu mâna dreaptă cercă s'acopere bogășia tineretii. Ridică brațul și mănășa largă căzu, desvolind până la umeri mână roșă, grăsuță. I s'apriseră obrăjii, lumini dulci jucau în ochii mari, negri și rămase uluie, neclintită, cu brațul god, cu sânul revărsat peste peptii cămășei de in, naștind ce trebuie să facă: — să și încheie cămașa ori să învălească brațul?

Iar prin colțul perdelei un mănunchiu de vase îi săruta comorile desgropate...

IVAN NĂSDRĂVAN

— B A S M —

În copilăria mea educația începea cu mama doica, care adesea după întârcatul copilului rămânea în curte cu alte îndatoriri încă mulți ani, până ce se ducea la casa ei; sau că rămânea acolo până ce și sfârșea zilele; venea apoi aceea a mamei, a bunicii sau a vreunei cucoane scâpătate, ce ținea de casă, sau vre-o pensionară sau a vre-unui protejat al capului familiei, care prin tradiție se găsea dator a se îngriji și îngriji de toți slujitorii lui simbriași sau mu.

Așa fiind, toată lumea era rostită și fiecare cu sprijinul lui, precum și toate treburile se făceau în fiecare casă cu rânduială, prin îndeplinirea sarcinilor ce fiecare avea; ceea ce nu puțin contribuia și determina vechia noastră gospodărie, singura pârghie pe care se poate rezima însăși ființa unei națiuni și din care numai, izvorăse marile ei desvoltări și succese morale și materiale.

Și mi aduc aminte, că abia așteptam să ne sculam de la masă, mai cu seamă iarna, ca să dăm fuga în odată de culcare, unde paturile erau făcute, sfesnicile cu lumânări de seș pe masă, și alături de ele ne lipșeau mucări ca și cutia cu chibrituri nemestecate, spre a ne face roată împrejurul mamei Tinchii, care adesea făcea pe năzuroasa, până ce cu chițu cu val începea a ne spune câte-un basm, ca să ne potolească și să adormim unul câte unul până ce nu mai avea cine asculta.

Și ne spunea multe, alose, frumoase și înflorate ca de pildă pe acela al lui Ivan Năzdrăvan, care de cum începea, pare că o aud zicând:

— A fost odată ca nică odată, de nu fi nu s'ar povesti.

Atunci cu toții amuzeam, dar ea știe că cum era, începea ași face de lucru, ba să și scoată scurteica, că se încălzise. Ba să mai ia muci de la lumânări, ba să și mai potrivească bonetul pe cap și altele; atunci să te îți gălăgie și arăbănoara, căoi noi pierzând răbdarea, dam buzna prin paturile la băjoană până ce iar ne aduna împrejurul ei; când, dacă nu mai intervenea vre-un neprevăzut începea:

A fost odată o băbă și un unchiș săraci lipsiți pământului, cari într-o zi din zile s'au sfătuit că unul să apuce pe un drum iar cel lalt pe altul spre a aduce acasă la asfințitul soarelui, ceiace vor găsi; când iată că unchișul se întoarce cu mâna goală iar baba cu un puț de șarpe; care, de cum începură vorba tușii din sânul babei spre a se da peste cap de trei ori, și cât te-ai șterge la ochi să se facă un făt frumos clipeș și venic de țu era dragă lumea să-l privești; care și începu a grăi și a se mișca ca oameneii, lăsându-l pe bietul bătrân încercându-l, dacă nu le-ar fi adăogat:

CA MAINE AI SĂ TE DUCI...

Ca mâine-ai să te duci departe, și toamna rece și târzie și-a așternut deasupra lumii eterna ei melancolie... Ori-unde și-ai purta azi pașii ai să 'ntâlnești doar frunze moarte și suflete îndurerate... Și tu, ca mâine pleci departe...

Acolo, când însângerată s'o stinge-a zărilor lumină, te vei gândi, poate, la vremea care s'a dus să nu mai vină și vei ofta seara, prin parc, printre copacii triști și gol, când amintirile te-or face să mergi cu gândul înapoi...

Să-ți cer să-mi stai mereu alături, știu bine,—ar fi o nebunie și totuși, vezi, s'așterne toamna și-așa-l de tristă și târzie, că mi se face noapte 'n suflet, și gândul că te duci m'apasă. ... Ai fost și tu o bucurie în viața mea neînțeleasă

și-am risipit și pentru tine ceva din viața mea de ieri și-azi când te pierd, o lume 'ntreagă de străni și de vagi durori mă năpădește... E întristarea străinului legat de-o clipă ce-și vede viața sfărâmată când bate vremea din aripă.

N. Mihail.

— N'aveți nici o grijă, sunt și eu făptura lui Dumnezeu, liniștiți-vă, că o să vă fie bine la amândoi; numai să vă duceți la Boșu împărat să îi spuneți că aveți un fiu, care dorește să se însoare cu fiică-sa Ileana Cosinzeana.

La auzul acestora, de și se mai liniștiră, dar tot nedumeriți rămăseră când auziră de așa ceva, totuși baba, mai isteată prinse la limbă și zise: — Da cum să cutezăm să facem noi una ca aceea, că doar împărat este acela; afară nu mai de'i fi având vre-un talisman care să ne deschidă ușile, ca să putem intra la el.

— Am, se înțelege că am, căci va fi destul să îi spuneți, că eu știu unde i-au dus fata smeii, și că dacă se leagă să mi-o dea de nevastă i-o aduc acasă nevătămată.

Și iată că a doua zi de dimineață, că bătrânii la drum au pornit, ca la Roșu împărat au sosit, că în poartă i s'au oprit, și văzuți de dansul la el i-a chemat, și cu blând glas i-a întrebat:

— Ce păs la drum v'a îmbărbătat?

— O nevoie mare, prea cinstite împărat, ia avem și noi chipurile un băiat, care umblă după însurat, și care ne-a pus pe drumuri să venim la mărița la să și cerem de nevastă pe fata mării tale Ileana Cosinzeana.

La auzul acestora de odată împădatul se cam întunecă, și începu a se plimba de colo până colo, când mirat se oprî locului și apoi zise:

— Da bine, este el atât de isteț, de mintos și harnic în cât să mi ceară fata de nevastă?

— Da, să trăești, mărița ta, este. Cum să nu fie, este un făt frumos, cum numai în poveste s'a auzit.

— Bine, să vie să-l văd, și de nu va fi așa să știți că-i tai capul pentru îndrăzneala lui; ați înțeles?

De cum baba i-a spus lui Ivan cele zise de împărat, el pe loc s'a îmbărbătat și repede a adăogat:

— O să mă fac iar puț de șarpe, ca să mă bag în sân spre a mă duce nevăzută de nimoni până la grajdurile împăratului, unde să mi dai drumul fără să fie cineva prin prejur; pentru că am nevoie mai înainte de a-mă înfățișa împăratului să mă încredințez de mai trăiești și este încă acolo Cal Năzdrăvan, și să aștepti până ce voiești, când de cum m-oi zări să mă bagi iar în sân, și să nu mă scoți de cât la ușa împăratului.

Baba cu minte și pricepută a făcut întocmai cum i s'a zis, iar când a văzut Roșu împărat pe Ivan, tare s'a mirat și repede l'a întrebat:

— Cum de-ai cutezat să ceri de nevastă o fată de împărat?

— Fiindcă sunt și eu fiu de împărat adevărat, și dacă de Elena am aflat, la drum am plecat, și viind, viind mereu de cu seara până în zori, la calea jumătate unde stăi vânturile toate, o păsărică mititică ca o turturea, în zorn mi-a șoptit, că fata țu-a răpit-o zmeul cel cumplit, și mi-a spus că a dus-o peste mări și țări, în loc vestii de zmeu păzit.

— Atunci ia mine ce cați, ce vrei,

când bine știți că i luată de zmeu? — Cat și vreați să m-o dai, cu din viu-ți grai, că așa i scris și așa m'am pins să fiu, curat la cuget și faptă.

— Să îi fie dată, de ași mai vedea-o odată!

Și dacă de la împărat, Ivan a ești, drept în grajd a intrat, și de cum cal năzdrăvan la văzut, l'a întrebat:

— Ce veste stăpâne?

— Ar fi bună ea, dacă nu ași fi zărit pe mama zmeilor. Noroc că nu m'a văzut.

— N'avea nici o grijă; dacă s'a înrăi împăratul, las pe mine, d'o-camdată dă-te peste cap, fă-te puț de șarpe, sui colea în esle de odihnește până mâine de dimineață, când după ce mi vei scoate căpăstrul să intri în urechita mea și de cum ai zări-o să te furiești, iar eu am să ies și trecând pe lângă ia am să-i trag o copilă bună, căci numai așa o să ne facem vânt înaintea ei.

Iar dacă a doua zi așa s'a întâmplat, și la drum au plecat numai că Cal Năzdrăvan la un loc s'a oprit și lui Ivan astfel i-a grăit:

— Ia peria, gresia și cremenea ce le vezi colo; pune-le în desag, pe care vei avea a le arunca pe rând, spre a se izvodă pădurea, apa și stânca prin care zgripțoroaica în goana ei după noi, va avea a trece ca să ne ajungă și să ne răpue înaintea de a ajunge noi la palatul zmeilor.

Și dacă au mers cale lungă să le ajungă, iată că s'au pomenit cu o pară de foc în spatele lor și atunci Cal Năzdrăvan a zis să arunce peria, și pădure s'a făcut, și ear așa cu gresia ca și cu cremenea; care au dat atât de mult de lucru zmeoalcii, până ce s'a și fost repus de atâta goană și osteneală.

Iar dacă au ajuns în curtea palatului, Ivan ca puț de șarpe, ușor s'a strecurat până la Ileana în ceară, și dându-se peste cap, ea mândră și frumoasă, dinis l'a întrebat:

— Cine ești de unde vii, ce veste?

— De unde viu și cine sunt va fi o poveste, ce voesc va fi o veste, ce de departe, îți sosește, de la cinstitul tău tată, bun și falnic împărat, ce de soată mi te-a dat!

Dar iată că o căldură mare i coprindea și atunci Ileana Cosinzeana ne mai având vreme de pierdut îi zise:

— Vine zmeul; ascunde-te aci sub această perină pe care își odihnește capul dupe ce mănâncă iar când i va lua somnul, țu-oi da eu paloșul să i tai capul.

Așa s'a întâmplat, și numai astfel Ileana Cosinzeana de zmeu a scăpat, de unde ca vîntul și ca gândul pe Cal Năzdrăvan, acasă s'au întors; unde în bucurie și veselie mare nuntă s'a făcut, și numai în ospățuri s'a petrecut și în noapte ca la împărat și încăleca pe șea și vă spusei așa.

Când vedea că ne apucă moș Ene de gene, iar când însă, nu ne dam prinși și noi slăbeam ia spunea și sfârșitul, pe care i auzisem de atâtea ori, se mai codea se mai răsucea până ce încheia că babei și unchișului le-a făcut palat cu slugi, cu

cal, cu trăsuri în care s'a așezat; și pe cari nepoții de împărat foarte des i cerea, cu care la vorbă stătea până ce moșnegii adormeau, și alte multe nezbătii, după cum i era cheful mami Tinchii.

G. A. Tacid

Săptămâna artistică

O pianistă mare: Cella Delavrancea. — Sinfonic cu concursul celebrului violonist Lucien Capet. — Concertul tenorului Arat. — Succesele trupelor lirice Grigoriu: «Sânge vienez» de I. Strauss, cu d-nele Theodorescu, Ionașcu-Dorna și Fl. Cristoforeanu.

E o adevărată fericire să poți da, la cine știe câtă vreme odată, după nenumărate concerte la care aziști, — să poți admira un talent în toată puterea cuvântului.

Parcă uită atunci toate nemulțumirile ce le ai în urma atâtor și atâtor compromisuri dintre artă și lipsa talentului, îmbrățișându-l cu toată puterea sufletului.

Și aceasta indiferent de ființa care răuște să te cucerească, indiferent de neamul din care face parte, intru cât, cu drept cuvânt arta n'are patrie.

Când însă cel asupra căruia s'a lăsat darul lui Dumnezeu — talentul — este unul din neamul tău, în aceleași tradiții și obiceiuri ce te-ai stăpănit și pe tine, minunea te mișcă adânc, până la lacrimi.

Așa ne-a mișcat deunăseară Cella Delavrancea, gingașa copilă al cărei extraordinar temperament muzical l'am admirat de mult, din clipele când abia își lua aripi.

Cella Delavrancea este astăzi o pianistă în cel mai adânc înțeles al cuvântului, și încă o pianistă mare, deplin stăpână pe ingratul instrument din care cu mare greutate se pot lămuri gândurile marilor compozitori.

Stăpână pe o tehnică prodigioasă Cella Delavrancea răuște cu succes să se ridice până la acele interpretări sublimale ale paginilor marilor compozitori, ce te fac să cugeți la mari suflete de artiști — atât de rare în toate timpurile.

Așa s'a prezentat pianista cu minunatele interpretări din Beethoven, Schumann, Chopin și Liszt, imprăștiind musicalitatea și fiorii divini ai perfecției în toate sufletele celor ce au ascultat concertul dat de această pianistă tot atât de mare, pe cât de tânără e.

Cu concursul celebrului violonist Lucien Capet, cunoscutul violonist concertator al „concertelor Colonne” de la Paris — orchestra oficială a dat un concert la Ateneu.

Marele violonist a dat însă o atmosferă de adevărat eveniment muzical acestei zile nouitate, în care a executat pe lângă pagini din Mozart, și mărișul concert în re Beethoven, în care extraordinarul muzicant a atins culmile de perfecție ale interpretării, ce te sileau să te gândești la un Joachim, la un Sarasate.

Mai rar se poate închipui un sentiment adânc al musicalității lui Beethoven, un melodos mai cald, dat cu ușurința unui picur de notă, ce te face să simți valul melodiei ridicându-se, scoborându-se, purtându-te cu el, așa cum l'a visat divinul compozitor, așa cum numai un Capet îl poate exprima.

Ce clipe de admirabile emoții estetice ne-a făcut să simțim marele violonist!

De o simplitate fermecătoare, în felul lui de a fi, Capet este necontenit la nivelul poetic al paginilor, fără ca nici o clipă să te facă să simți obișnuitele asperități a trecerii de la nota la nota, ce le simți chiar și la cei mai vestiți violoniști.

Viciora este parcă o parte din el, o parte din sufletul acestui divin in-

terpret al lui Beethoven, și de aceea, supusă ca o sclavă, ea nu face decât să urmeze șirul de idei muzicale ce i le dictează cu fermecatu-l arcuș-stăpânul — Capet.

Iată de ce a fost o adevărată sărbătoare concertul dat cu concursul marelui violonist Lucien Capet, care nu va putea fi curând uitat de publicul nostru amator de muzică.

Cântăreții noștri, chiar și cei mai de seamă, arare ori se mai arată în fața publicului. Și explicația o poate avea ori cine, ducându-se la întâmplare, la orî-ce concert sau auditiile date de vre-un muzicant sau cântăreț român.

Ajung bieții oameni de abia deși înjghebiază cheltuielile făcute pentru o asemenea auditiie și, firește, nici unul, după ce a simțit odată veletățile și susceptibilitățile publicului, în ruptul capului n'ar mai apărea în fața acestui public.

S'a învățat și prea s'a învățat acest public cu vorbete umflute și cu reclama americană cu care impresarii dibaci—streini și români—pun la cale „succesele colosale” ale „ultra-celebrităților” aduse cu surle și țărăboi din cine știe ce depărtări.

Așa că de îndată ce nu faci o reclamă fenomenală în jurul tău, de-ai fi măcar cu stea în frunte, nu faci două parole în blagoslovita noastră țară, și pe ori-ce țărâm te-ai manifesta.

Se înțelege deci, că tenorul I. Arat ale cărui frumoase succese la Opera din Paris și la cea din Monte-Carlo le-am armărit cu plăcere în anii din urmă, se înțelege că cu toată faima lui, ne-uzând de aparatul de reclamă americană ce se face la noi, pentru asigurarea succeselor, n'a putut de cât să constate faza de înapoere în care se află publicul nostru.

Acest cântăreț distins, a cărui voce de o rară omogenitate în registre și tot de odată stăpânită cu multă artă, a constatat, cu destulă părere de rău, că poate cânta în fața unei săli pe jumătate goale.

Și toată dragostea față de arta lui, tot ceace poate să-l facă pe un artist să năzuiască spre idealul de perfecție, totuși s'a izbit de indiferența sordidă a publicului nostru „amator de muzică” — nomina odiosa!

Și-i ușor de înțeles, deci, de ce nu putem avea o operă națională și de ce toți cântăreții noștri de frunte și-au luat și își iau sbrorul spre lumea pricepătoare din marile centre muzicale europene și americane, pe unde cu toate greutatele ce le stau în cale, triumfă cu totii.

Un singur gen de muzică a izbândit la noi: opereta. Și aceasta, multămită dibăciile cu care își conduce trupa d-l Grigoriu și în același timp multămită și faptului că publicul mare le-a acordat de mult toată încrederea și dragostea excelentelor elemente din „Compania lirică Grigoriu”.

Iată de ce succese după succese înseamnă reprezentațiile acestei trupe și iată de ce o nouă schimbare de afiș, înseamnă deschiderea unei noi serii de succese.

Așa s'a întâmplat și cu destul de vechia „Sânge vienez” a lui Iohann Strauss, a cărei muzică atrăgătoare plină de motive variate, unele cunoscute tuturor, a dat ocazie să se manifesteze admirabil câte va elemente de mână întâi ale trupei.

În fruntea tuturor trebuia pusă simpatica și fina artistă d-na Ionașcu-Dorna, care în partea unei drăgălașe modiste, a atins iarăși aceleși culmi de artă, atât ca joc cât și ca frumusețe a cântului, realizând cu aceiași siguranță și cu aceeași simplitate de mijloace tipul ingenuei desăvârșite.

Alături de triumful acesta al d-nei Ionașcu-Dorna trebuie socotit și marele succes de cântăreț al d-soarei Cristoforeanu, a cărui voce, din ce în ce mai caldă, mai expresivă este când cântă cu o abilitate și o simplitate care nu se pot găsi în nici un alt cântăreț român.

rile, fără nici o greutate, ca și cel mai firesc lucru.

Aceiași siguranță și aceeași artă au pus d-na Theodorescu și d-nii Carussy, Leonard, Ciucurete și Maximilian, făcând din „Sânge vienez” un nou succes mare al actualei stațiuni de operetă.

Musicus

CÂNTEC

Pentru Saloa

Iar pleci, dor, pe vale,
Iar pleci și nu vezi
Câi pustiu și jale
Cade prin livezi!

N'auzi cum suspină
Vântul la ferești?
Ce vis iar te mbind
De mă părăsești?

Nu! nu te mai duce,
Cântă-mă, răzi mereu
Nu-ă decît năluce
Visul, dragul meu.

Ci de-mă ști prin vale
Gândul meu nălâng,
Ia-l, în osanale,
Și dă-mi ochi să plâng!

P. Dănescu.

CARMEN SYLVA

INSULA ȘERPILOR

— Urmare și sfârșit —

Și îl țără după-ee printre oameni cari vorbeau toți limba romană sau greacă astfel că pricepea tot ce spuneau. Fețele lor de asemenea îi păreau grozav de cunoscute. Ar fi dorit așa de mult să se apropie de unul și de altul, să vorbească cu ei zicându-le pe nume:—Cladius, Plautius, Lucilius, — căci lui îi se părea c'ar îi curtează de ai împăratului pe care înainte îi vedea în fiecare zi. Dar mica lui călăuză îl apucă de mână cu degetele ei subțiri mlădioase și îl tâna înainte. Auzi pronunțându-se în jurul său numele artiștilor și filozofilor greci și ai oamenilor de Stat Romani, i se păru ciudat de tot de când nu mai auzise limba țării lui. Numele care înainte îl lăsa nepăsător, acum făceau să-l sară înlăma, și îl făceau să lăcrămeze numai pentru că le auzea.

Mulți venira la el cu o expresie de mirare veselă, dar Columbra îl țără încolo întotdeauna și bătea chiar cu nerăbdare din picioarele ei cele încântătoare dacă nu plecau pe dată, și își increțea sprâncenele cele subțiri și fulgera cu privirile încruntate ale ochilor cari numai ei aminteau ce fusese mai înainte. Odată își arătă chiar limbulița roșie ca un bujor și așa de ascuțită parcă ar fi putut să înțepe.

Copii mai nu se vedeau în grădina cea fermecată, și puținți pe cari îi zări poetul, se strecurau triști, se țineau tăcuți de mâini și priveau cu ochii mari lumea aceia amestecată, veselă, în care păreau a fi cu totul străini. Nimeni nu se ocupa de ei, căci fiecare părea a se gândi numai la propria lui bucurie. Ovidiu vru să le spuie câte o vorbă bună, dar și de lângă dânsul îl zmulse Columbra trăgându-l înainte într'un umbrar foarte ascuns care se ridica lângă un izvor ce curgea încet. Acolo îi dădu poamele cele mai minunate, și apă să bea, pe urmă se agătă de o cracă, se mai agătă de alta cu brațul ei cel alb, și făcându-și vânt cu picioarele, zise triumfând:

— Ei, ce zici de mica ta prietenă?

— Că m'a lăgănat în vis!

— Nicl de cum, căci nu visezi! ești în insula Șerpilor, în care sunt exilați toți oamenii cari au mintit în viața lor. Odată la o mie de ani insula înverzește noi ne dobândim iar formele noastre omenești și colindăm prin grădina cea fermecată; dar dintre oamenii viețuitorii numai unul poate să ne vadă și acela trebuie să fie foarte nenorocit și să

nu vorbească cu nici unul dintre noi, căci dacă o spune o mincună cât de mică, se prefăce în șarpe și șarpe rămâne o mie de ani, și măina nu mai e aici așa de frumos.

— Dar pot să vorbesc, fără să mint?

— Da cu mica ta Columbra, sau în Tomi, unde nu țări decât pâine și lemne și apă și unde nu îți folosește nimic dacă ești spiritual sau amabil sau mușcător, pentru că nimeni nu te pricepe: în societate ai vorbit tocmai ca și dânsul și atunci...

— Dar văd dregătorii de Stat și slujbași, artiști și filozofi, femei foarte estimate și chiar copii mici.

Columbra zâmbi cu milă.

— Toți au spus neadevăruri în viață, și pentru oă se tem de dânsul și de limba lor cea mincinoasă chiar și în iad, l'a pus în insula Șerpilor, unde nu pot să facă nici un rău și nu pot decât cel mult să strige unul la altul și să se sugrume. Pentru copil este nu se poate mai trist, căci sunt așa de streini și nu sunt ai nimănui și nimeni, de pe pământ, nu-și aduce aminte de ei.

„Pentru ei chiar această zi de bucurie e tristă căci ei se simt azi și mai singuri. În seara acestei zile vine luntreașul Caron la țărmlul acesta, și cel care a spus adevărul în cești din urmă o mie de ani, poate să se suie în luntrea lui și să meargă cu el în iad. Dar tu să nu aștepti clipa aceia căci atunci se schimbă toate lucrurile aici. Eu am mare noroc că am velle să stau cu tine, și tu nu ești în nici o primejdie să rămâi aici în insulă pentru că din viață chiar îți ispășești păcatela.

— Dar tu ce-ai făcut? întrebă poetul.

— Eu?

Fata sorozii sări jos de pe craca pe care șezuse, și zise alene:

— Voi fi mintit și eu ca ceilalți.

Și-l trase repede înainte lângă niște femei frumoase, cari jucau. Se uită împrejur, și puse degetul pe buze; o femeie tânără se apropie de Ovidiu răsând prietenește și zise:

— Ce, și marele nostru poet este un exilat ca și noi de pe pământ și din iad? Sărmane Ovidiu, acum umbli și tu metamorfozat? Nu e așa că oamenii cei deștepti suferă rău aici! Da ce suntem noi de vină, dacă eram mai deștepti de cât ceilalți? Pe scumpa mea tovarășe de multă vreme o oinosc și o iubesc!

— Mintii strigă Columbra.

În clipa aceea femeia fu schimbată într'un șarpe mare care se repezi la față sperând, se încolăci împrejurul corpului ei și ar fi strâns-o de gât, dacă Ovidiu nu ar fi apucat monstrul puindu-și toate puterile și nu l'ar fi zmulț și azvârlit departe.

Fata îi sărută mâinile cu foc, și dânsuțoarele îi încununară cu tranșării și lauri. Atunci se gândi pentru întâia oară ce înfățișare urâtă trebuia să aibă cu hainele învechite și cu obrazul aspru de neras. Dar n'avu vreme să se gândească mult la lucrul acesta, căci un băiat mic se înghesu în el și îl rugă cu umilță:

— Ia-mă ou tine! ia-mă cu tine te rog! am să fiu așa de drept, așa de drept ca razele soarelui și așa de curat ca apa de izvor numai ia-mă cu tine! am văzut că ești om puternic, și eu am fost puternic, aveam așa de mare putere în cât toți băieții se temeau de pumnii mei!

Pe când vorbea astfel, îi eși dintre buzele cele roșii o limbă mică ascuțită, desfăcută în două la vârf și lăiatul se schimbă în ochii poetului într'un șarpe mic de tot, care se încolăci la picioarele sale.

— Nici măcar un ceas nu poți să spui drept, viermușor păcătos! zise Columbra.

Ovidiu se uita cu milă la șarpele cel mic, și nu se mișcă multă vreme ca să nu-l facă vreun rău.

Curând însă Columbra îi trase mai departe.

Nu vezi că apune soarele?... nu se pare că ești în insula lui Caron

spînzecând valorile netede. Trebuie să pleci de-aici! Realitatea e înfrântă aici, foarte urâtă. Tu să rămâi numai bine cu visul cel frumos.

Dar Ovidiu sta în insulă. Repese florii și le aduse fetei; se uită departe pe mare, care tocmai se schimba în aur și purpură. Dar ca și noaptea însăși de neagră venea în spațiul fără zgomot o luntre cu pânza neagră, răspândind întineric în jurul ei. Luntrea era mare dar înfransa era numai un luntreaș cu barba albă și cu ochii duși în fundul capului. Măinele lui osoase țineau o prăjină lungă grozav, cu care cărnea luntrea, până ce se lovi și se țărși de nisip. Atunci ridică prăjina din apă, și picăturile ce curgeau de pe ea luceau ca aurul curat în cea din urmă rază a soarelui.

— Aidel! șopti Columbra învînetindu-se.

Dar Ovidiu sta de parcă era piernit locului. Caron ridică prăjina și lovi cu ea în pom, de răsmau ca bubuitul tunului. Și de odată toate formele se strânsară pe lângă luntre și întinșară mâinile către el rugându-se.

Ei însă întrebă cu glas adîmămăntător:

Cine e spus adevărul o mie de ani?

— Eu! eu! se auzi din toate părțile. Dar toți care ziseră „eu” se făcură îndată șerpi.

— Eu! strigă o femeie minunată de frumoasă care își făcu loc din grămădeala de dihanii ce se zvârcoleau și al cărei vâl alb fălăia luminesc în amurgul serei; eu am tăcut o mie de ani, pentru ca să mă pot înfățiși în rai cu cei șapte copilași ai mei!

Și zbură în luntre.

— Și eu! zise Columbra încet de tot.

— Tu? întrebă Ovidiu trist. Atunci trebuie să mă despart de tine?

Columbra se uită la poet și pe urmă la luntre:

— Dacă aș putea să rămân fată cum sunt, nu te-aș iubi decât pe tine și numai a ta aș fi!

— O Columbra! Tac! nu minți!

De abia spusese vorbele aceste, și Columbra se făcu iar șarpe mic, cum fusese mai înainte.

Luntrea lui Caron plecă dela țărml. Atunci pomii se rupseră, florile se făcură pulbere, iarba se uscă, și în lumina lunii se zărea din ce în ce mai departe, tot mai departe barba albă a lui Caron și vâlul alb al femeii care nu mintise o mie de ani și pe nisip și prin stufurile de pînt se zvârcoleau și se țărău trupurile de șerpi netede și licioare.

Ovidiu se cutremură de groază; se duse cât putu mai repede la luntrea cu care venise, deșteptă pe vâslăși strigând la ei: „Șerpii!”. Ei se frecau la ochi nemulțumiți și îngânară:

— De acia am venit noi acilea ca să vedam șerpi!

— Să plecăm! să plecăm! strigă Ovidiu, care de groază își uitase chiar pe prietenul cel mic. Dar când se dezlipi de țărml își adus aminte și strigă tare:

— Columbra! mica și credincioasa mea Columbra!

Atunci îi resună la ureche un răsunet, încet de tot, de gâtul lui se încolăci ceva neted și rece, și doi ochi se uitară lung la el, la lumina cea împede a lunii.

Vâslăși credeau că poetul a înnebunit de tot, căci nu mai vorbi de loc; doar din când în când șoptea:

— O mie de ani... pentru mine!

Și mângăia ceva strălucitor pe gât, care ei credeau că e vre-o podoabă.

Dar iarăși răsând încet Columbra îi șopti la ureche:

— Nu te crede prea mult dragul meu prieten; n'am căzut numai pentru tine în minciună. Mi-am găsit iubitul tot în chip de șarpe și trebuind să rămână tot șarpe, și așa vreau să fiu tot ca iubitul meu, până ce om putea să fim unul al altuia!

De atuncea insula Șerpilor a mai fost odată frumoasă, dar n'a văzuto nimeni, poate doară cine o mai trăiește și o ține...

CHATEAUBRIAND

RENÉ

Sosind la Natchezi, René fusese silit să-și ia o soție, pentru a se conforma obiceiurilor indienilor; el însă nu trăia cu dânsa. O înclinare melancolică îl trăgea spre întunecimea pădurilor: petrecea zile întregi acolo, și părea un sălbatec printre sălbateci. Afară de Chactas, tatăl său adoptiv, și bătrânul Soull, misionar la fortul Rosalie^{*)}, el reușise la ori-ce relațiuni cu oamenii. Acești doi bătrâni luaseră o mare stăpânire asupra inimii sale: primul, printr-o indulgență fără margini; celalt, din potrivă, printr-o extremă severitate. De când, cu ceazia vânatului castorului bătrânul Sasem^{*)} povesti lui René aventurile sale, acesta nu mai voi să vestească pe ale sale. Totuși Chactas și misionarul țineau mult a ști de ce nenorocire, un european, de naștere strălucită, fusese implins la strania hotărâre de a se înmormânta în deșerturile Lusiane. René dăduse în tot-a-una ca motiv al refuzului său, puținul interes al istoriei sale, care se mărginea, zicea el, la acela al gândirii și a sentimentelor sale. „Cât despre evenimentul care m'a hotărât să trec în America, adaugă el, trebuie să-l îngrup într-o vechnică uitare”.

Astfel se scuseră câți-va ani, fără ca ce doi bătrâni să fi putut smulge secretul său. O scrisoare pe care o primi din Europa, prin biroul misionar străine, sporî tristetea sa până la așa grad, în cât fugia obșir și de bătrânii săi prieteni. Aceasta îi făcu și mai dornic de-al face să-și deschidă inima; ei puseră alături discreției, dulceață și autoritate, în cât fu silit de a le satisface, în sfârșit, dorința. Hotărârea decăzu în care să-și desvăluie, nu aventurile vieții sale, căci nu avusesse nici odată, dar sentimentele secrete ale sufletului său.

La 21 a lunii, pe care sălbatecii o numesc luna florilor, René se duse la coliba lui Chactas. Dădu brațul Sasemului și îl conduse sub un sasafraz, pe malurile lui Meșasebe^{*)}. Bătrânul Suel nu înlăzise să vie la întâlnire. Zorile se iveau: la o distanță oare care, în câmpie, se zărea satul Natchezilor, cu crângul său de duzi și colibe sale ce semănau cu stupuri de albine. Colonia franceză și fortul Rosalia se vedeau în partea dreaptă, pe malul fluviului. Corturi, case pe jumătate construite, fontărețe începute, negrii lăzind pământul, grupuri de albi și de indieni, prezenta, în acest mic spațiu, contrastul moravurilor sociale și al moravurilor sălbatece. Spre răsărit, în fundul perspectivei, soarele începea să apare între vârful Apalașilor care se desinau ca niște caractere de azur pe înălțimile aurite ale cerului; la apus Meșasebe rostogolea valuri într-o tăcere adâncă, și forma marginea acestui mărtețuș priveliști. Tânărul și misionarul admirară cât-va timp acest spectacol al naturii, plângând pe sașem, care nu putea să se mai bucore de el; după aceea Soull și Chactas luară loc pe iarba verde sub un arbore; René luă loc între ei, și după un moment de tăcere, el vorbi astfel bătrânilor săi prieteni:

„Nu pot să-mi ascund, începând povestirea aceasta, o oare care turburare. Pacea inimilor noastre, respectabilii bătrâni, și liniștea naturii ce mă înconjoară, mă fac să rogese de agitațiunea sufletului meu.

Ce milă vă va fi de mine! Cât de damne de compătimire vă vor părea veșnicile mele griji! Voi, care ați trecut prin toate mahnirile vieții, ce veți gândi de un tânăr fără

putere și fără înțelepciune, care-și vede turburarea, și totuși abia poate să se plângă de răul ce-și face lui însăși? Vai! Să nu-l condamnați: el a fost prea pedepsit!

Mama a plătit cu viața nașterea mea; am fost scos cu fiare din sânul ei. Aveam un frate, pe care îl binecuvânta tatăl meu pentru că era fiul său mai mare. Cât despre mine, dat foarte curând pe mâini străine, fui crescut departe de casa părintească.

Eram de o fire vioacă, caracterul meu neegal. Rând pe rând sgomotos și vesel, tăcut și trist, adunai împrejurul meu pe micii mei tovarăși; apoi, deodată îl părăseam, mă duceam să stau de o parte sau a cealaltă parte alergând, sau să aud ploaia curgând pe frunziș.

În fiecare toamnă, reveneam la castelul părintesc, situat în mijlocul pădurilor, lângă un lac, într-o provincie retrasă.

Timid și sfios față de tatăl meu, nu mă găseam liber și mulțumit decât lângă sora mea Amelia. O plăcută asemănare de caracter și de gesturi mă unia strâns de această soră. Ne plăcea să urcăm dealurile împreună, să mergem cu barca pe lac, să cutrecerăm pădurile când cădeau frunzele: plimbări ale căror amintiri umplu încă sufletul meu de delicii... O iluziuni ale copilăriei și ale patriei, nu veți pierde nici o dată dulceața voastră?

Une-ori mergeam tăcuți, ascultând sgomotul surd al toamnei, sau foșnăitul frunzelor uscate ce țărâm sub picioarele noastre; alte ori, în jocurile noastre nevinovate, urmăream rândunelele pe câmpie, pe când curcubeul apărea pe colinele ploioase; câte odată murmuram versuri ce ne erau inspirate de spectacolul naturii. Tânăr încă, cultivam Muzele; și nimic mai poetic, în frăgezimea acestor pasiuni, de cât o inimă de șasesprezece ani. Dămineața vieții e ca și dimineața zilei, plină de curățenie, de imagini și de armonie.

În diminețile zilelor de sărbătoare, auzeam adesea, în mijlocul pădurii, printre arbori, sunetele clopotului depărtat care chema la templu pe oamenii câmpului. Răzemat de trunchiul unui ulm ascultam cu sfînșenie acest sfios murmur. Fiecare vibrație a aramei făcea să nască în sufletul meu naiv inocența obiceiurilor câmpenești, liniștea singurătății, farmecul religiunii și plăcuta melancolie a amintirilor primei copilării! Oh! care inimă n'a tresărit la sunetul clopotelor din locul său natal, aceste clopote care scoaseră sunete de veselie deasupra leagănului său, care anunțară venirea sa în viață, care făcu să-și bată inima pentru întâia oară, care împrăștiară în împrejurimi marea bucurie a tatălui, durerile și bucuria și mai mari încă a mamei sale! Poate se găsesc în visările încântătoare de care suntem cuprinși la sgomotul clopotului natal: religione, familie, patrie, și leagănul și mormântul, și trecutul și viitorul.

Ce e drept e că Amelia și cu mine ne bucuram mai mult ca ori-cine de aceste idei grave și plăcute, căci aveam amândoi o leacă de tristeță în fundul inimii: aceasta ne-a fost dată de Dumnezeu, sau de mama.

Totuși, tatăl meu fu atins de o boală care-l conduse, în câteva zile, la mormânt. Iși deto sufletul în brațele mele. Pe buzele celui ce mi-a dat viața am știut ce însemnează moartea. Această impresiune fu mare; și acum mai durează încă. Pentru prima oară se prezintă deslușit ochilor mei nemurirea sufletului. Nu-mi venea să cred că acest corp neînsuflețit era, în mine, autorul gândirii: simțeam că trebuia să fi fost un alt isvor care să mi-o fi dat; și, într-o pioasă durere ce se opria întru câteva de bucurie, sperai să mă întâlnesc într-o zi cu spiritul tatălui meu.

Un alt fenomen mă confirmă în această înaltă idee. Trăsăturile feței tatălui meu luaseră, în scriu, un aspect sublim. De ce, acest mister, să nu fie indicele imoralității neas-

A. S. R. PRINȚUL NICOLAE, ca cioban

tre? De ce moartea, care știe toate, ea nu fi gravat pe fruntea victimei sale secretele unei alte lumi? De ce, în mormânt, să nu ți se înfățișeze eternitatea?

Amelia, sdrobită de durere, stătea retrasă în fundul unui turn, de unde auzea perzându-se sub bolțile castelului gotic, cântecele preoților din convoi și sunetele clopotului funebru.

Intovărășii pe tatăl meu până la ultimul său locaș; pământul se închise pe rămășițele sale; eternitatea și vitarea îl apăsă cu toată greutatea lor: în aceiași seară chiar, indiferentul trecea pe morșântul său; afară de fiica și fiul său, ora ca și când n'ar fi existat.

Trebuia să părăsim casa părintească, care deveni moștenirea fratelui mai mare: mă retrăsei cu Amelia la niște rude bătrâne.

Oprit în fața tuturor căilor înșelătoare ale vieții, le priveam, una după alta, fără a îndrăzni să apuc vre-una. Amelia îmi vorbea adesea de fericirea vieții religioase; ea îmi zicea că eu eram tot ce o reținea în această lume și ochii ei se îndreptau cu tristeță asupra mea.

(Va urma).

Gaston Toussaint

REVISTA REVISTELOR

Incepând cu numărul acesta „Universul Literar” înființează o nouă rubrică. În „Revista revistelor” ne vom sili să aducem la cunoștința cititorilor noștri toată partea literară ce se publică prin diferite reviste și ziare și fără părtinire vom menționa bucățile frumoase, condemnând fără pretenții de îndrumători, lucrările slabe. Cu timpul vom face și recenzii asupra cărților pe care domniile autori vor binevoi să le înainteze redacției noastre.

Incepem cu „Lucefărul”, revistă ardelenă, care apare la Sibiu. „Lucefărul” pășind în anul al XI-lea, a luat directoratul poetului Octavian Goga, îmbrățișând pe lângă „literatură și artă” ramura „politică”. Ne pare bine însă că tot literatură a rămas în planul întâi.

Incepând cu No. 1 marele novelist preotul Ion Agârbiceanu, începe și continuă în numerele următoare, frumosul roman „Povestea unei vieți”. O frumoasă poezie a poetului Goga în care asemănă Parisul cu Gomora, în No. 4, ultimul apărut, „La bucurarea norocului”, o foarte

frumoasă schiță a lui Ion Goran. Cu destul humor și duioșie, Ion Dragoslav termină nuvela „Din glumă”. La cronici, d. Onisifer Ghibu dă amănunte interesante asupra activității extrascolare.

În „Flacăra” No. 15, o frumoasă schiță „Hoțul” de I. A. Bassarabescu. Ca versuri frumoase nu putem menționa decât „Ursita”, semnata R. C. Mai publică d-nii: Victor Eftimiu, Const. Giulescu, C. Revonteni.

„Flacăra” ne aduce vestea tristă, dar bine îndreptățită, că poetul Vlahuță a pus în vânzare cele 60 de tablouri ale maestrului Grigorescu.

În „Freamătul”, care apare la Tecuci, poetul Tuloveanu încheie, în următoarea frumoasă strofă, poezia Decembrie:

*Dar nu poate să m'abată
Tot pustiu de pe văi:
Măreția primăverii
Strălucește în ochii tăi.*

Ion Dragoslav tipărește Povestea Viorelei. O frumoasă nuvelă „Fântâna părăsită” de D. Iov, precum și versuri de d-nii Dobos, Zavalide, etc.

Revista craioveană Ramuri a trecut în anul al VII-lea. No. 2 cuprinde în sumar, cunoscuți scriitori în frunte întâlnim pe I. U. Sorociu cu „Pribejie”, o foarte bună poezie. Ca în todeauna, d. D. Tomescu scrie un frumos articol Secături entuziaste. O bună schiță de L. Reboreanu. Poezii de M. Săulescu și Leon Feraru. Bună și traducerea d-lui Oreste.

Numărul ultim din „Neamul Românesc Literar” nu ne dă nimic de seamă. Foarte slabe versurile d-lui V. Tempeanu.

În „Fulgerul” de la Iași, tânărul scriitor Genia publică frumoase versuri. Asemenea d. Solferino. D. avocat Damaschin, care pe vremuri a scos un volum de versuri, ar trebui, spre binele d-sale, să se lase de poezie. Îi dorim mai mult noroc în avocatură.

E de mirare cum de s'au tipărit în fruntea „Vieții Românești” poeziile d-lui T. Arghezi, în care vorbește de omul care trăiește „printre cotețe”. Păcat, — când ne gândim că d. Sădoveanu așa de frumos scrie despre „Puhoerii”, iar Gh. Topârceanu în „Frig”, corecte versuri, pline de humor.

Delafământii.

*) Colonie franceză la Natchezi.

*) Membrii în constituția națiunii la populația din America de Nord.

*) Meșasebe.

EDMOND ȘI JULES DE CONCOURT

SORA FILOMENA

TRADUCERE DE

EMIL NEGRU

— U R M A R E —

Spre a o păstra mai bine, ea o înfășurase într-o învelitoare de mărinos negru cusută și învelită chiar de ea; la aceasta pusesse două arături de sârf închis cari făceau încheetarea clășii, prinzându-se în două cheotari. Între această învelitoare și încheetarea clășii, ea adunase și închisese toate hârtițele având vreo legătură cu mătușa sa, cu d-na de Viry și cele câteva scrisori pe cari le primise. În carte, pusesse la fiecare pagină, astfel că volumul era umflat, iconițe, rugăciuni către mama murindă a lui Isus și câteva flori culese în vreo plimbare și cari aceluiași pentru ea o dată.

Cartea aceasta era cartea întâii sale împărțământ, cartea amintirilor și a speranțelor sale; multă vreme o iubișe ea pe o relicvă și ca pe un prieten. O deschidea, o răsfoia acum; nu mai vedea însă de cât ceea ce e în toate cărțile: rânduri și litere, și o înclidenca ea pe un lucru mare.

Celina vedea lumpele acestea ale Filomenei. Ea căuta s'o sprijine, s'o liniștească. Voi să împartă cu ea puterile voinței sale, ale hotărârilor ale liniștei credinței sale, ale vocațiunii sale, pe care vremea o făcea mai sigură și mai solidă.

Filomena, care cam rușinată de ea însăși, o descuraja. Sfârși rugându-l s'o lase liniștită, și se depărtă de ea.

Celina atunci, înmânându-i câte un bilet în fiecare seară după masă, îi cerea să treacă pe la ea, să se îmbrățișeze, când se vor duce la culcare. Și spre a întovărăși această sărutare în care ea ar fi dorit să treacă spre Dumnezeu sufletul Filomenei, aproape totdeauna când o îmbrățișa Celina îi stropia în mână o hârtiță îndoită pe care scrisese cu slova cea mai frumoasă cu putință.

„Dar al îndurării, care ne face slujba înaintea lui Dumnezeu blândă și plăcută”.

său:

„Rod al milii, care prin iubire ne uneste cu Dumnezeu”.

Când Filomena se arătă mai rece la această sărutare de seară, și când păru că nu-și mai lăuda obrazul decât din obișnuință, Celina în loc de bilețele îi scrieră scrisori scrise în fugă în creionul, măzgălită în ascuns de ochii surorilor.

„Dumnezeu a pus în inima mea o dragoste după el. Voi încerca să fiu pe lângă tine recare cred că voința lui Dumnezeu cere să fiu, căci el ne poruncește nu numai să-l iubim, ci să și facem să fie iubit. Nădăjduesc că de te vei ruga bine de Maica Domnului, ea te va primi în rândul copiilor săi; și atunci vom cânta ca, prin buna noastră plădă, să aprindem în inima tovarășelor noastre dorința de a te face să vină în familia noastră... Fii mai evlavioasă și mă voi simți datorcă să mă rog Dumnezeului celor tari pentru tine...”

Acestea erau frazele și tonul acestor scrisori pe cari Celina le iscălea adăuna:

„Acca care se crede lucrăsa în în spintele inimii a Marii și a lui Isus”.

Lucrul acesta se petrece până când Filomena, obosită, arunca cu o mișcare de nerăbdare și aproape de mânie, hârtia măzgălită cu creionul pe care o înclidenca Celina.

Filomena găsi o distracție, o ușurare, în gânduri noi în prada cărora se lăsa. Îi veniseră gânduri de nuntă, nici de cum gânduri apropiate, ca o ispită, nu gânduri precise ca un plan, ci nelămurite, depărtate, învăluite în dulceața pe care o înfățișează privirilor lucrurile depărtate.

Nu se gândea la nimeni cu care ar fi voia să se căsătorească; nici nu știa ce-i mergea; era împinsă numai de un instinct fără turburare, de o dorință fără arădare, gândindu-se la ceea ce ar fi putut să fie.

În ochii ei se vădită înăginea pură și albă care rămăsese în ochii unei copile care a văzut o nuntă, rochia albă și florile de lămâie.

Apoi, din când în când, viza dincolo de cele trei mari blăndeți, o comunitate de suflete, o existență în lume, un deopotrivă, fericiri misterioase, pe cari nu le cunoștea, căreia n-ar fi știut să le spună pe nume dar cari trebuiau să se ridice la eminența acestei vieți.

Acea și acum o nevoință copilărească, curiozitate îngarșă; nici o știință, nici o preschimbare nu încetase în sufletul ei. Îi scăpau une ori naivități cari nu mai erau ale vârstei sale, cari abia erau ale sexului ei. Acum în noaptea se afla într-o oală de tovarășe dintre cari cea mai mare era mai mică de cât ea. Una din fete zise:

— Ai văzut, fetelor, pe Bertha, ce roșie s'a făcut când l-a văzut pe vărul său, Duminică, în vorbitor?... Nici vorbă că are ceva pentru el.

— Ești proastă, răspuse ală tă, asta nu te face să roșești: te îngâlbenesci!..

— Ce spuneti, întrebă Filomena, eu cred că nu te îngâlbenesci de cât când ești bolnavă.

Pe neașteptate se făcură două mari goluri în viața Filomenei: sora Margareta căpătă încuviințarea să se ducă la miazăzi să stea câteva luni spre a-și cânta de sănătate, iar Celina părăsi casa spre a intra în noviciatul la casa mami a Surorilor Sfinului Augustin.

Atunci Filomena se năbuși în mănăstire. Viața aceasta îi ajunse nesuferită ca o singurătate. Avea dorință neînțeleasă, furioasă, fixă, dorință de a pleca, de a se duce cu mătușa sa.

Vremea, pereții cari se înălțau până la cer deasupra curții, totul o apăsa. Uratul îi vedea corpul cum îi vedea și sufletul: își pierdea sănătatea.

Serăle fură cuprinse de neliniște; îngrijorarea mătușei sale să vină s'o vadă mai des. Măncarea obișnuită a mănăstirii, de care Filomena părea scârbită și pe care abia o atingea, fu înlocuită printr-o mâncare mai aleasă. Filomena însă urma a slăbi și a deveni tot mai palidă; ochii ei erau din ce în ce mai înfrigurati iar fața din ce în ce mai trasă.

În sfârșit, după trecere de șase luni de zile, odată când mătușa sa veni să vadă, aruncându-se de gâtul bătrânei și acoperind-o cu lacrimi și cu sărutări, ea o rugă fierbinte s'o facă să iasă de-acolo, spunându-i că-i era un urât de înalte, că nu mai poate să stea, și că i se pare căre să se îmbolnăvească. Mătușa avu nevoie de tot curajul său spre a-i dovedi că aceasta era cu neputință, că era prea tânără și-i făgădui căre s'o scoată când o avea douăzeci de ani. Atunci, adăogă bătrâna, de sigur că d. Henry are să fie însurat, iar ea, Filomena, are să fie canerista soției sale.

O ultimă lacrimă se rastogoli pe obrazul Filomenei, dar fără nici o vorbă.

La sfârșitul săptămânei, mătușa primi o scrisoare în care Filomena îi spunea că se căsătorește de scena pe care i-a făcut-o și că așteptase mai multe zile spre a ști dacă bunele sale dispoziții erau temeinice. Ea sfârșea scrisoarea spunându-i:

„Nădăjduesc că cu mila lui Dumnezeu și cu sfaturile bunici neas-

tre maici superioare, așa ceva mare să mi se mai întâmplă. Nu voi ieși de aci decât cu voința lui Dumnezeu și a ta. Nu voi ieși de aci poate de cât ca să intru... Dar nu sfârșesc, las ca vremea să facă acest lucru în locul meu”.

Mătușa, vedând vre-o însemnare acestei din urmă fraze, se simți liniștită după primirea scrisorii. Grija surorilor însă era mereu încordată de când muriseră două sau trei fete din mănăstire, fete cari se stinseseră într-o lăncezeală asemănătoare cu cea în care era Filomena.

Ote băgară de seamă că Filomena nu mai mânca absolut nimic în reflector: o surprinseseră chiar ascunzând în mâncările rochiei pâinea care i se dădea. Doctorul casei, chemat numai de cât, după ce o cercelă pe Filomena, declară că fata avea un început de dezorganizare a stomacului. Surorile, foarte speriate, trimiseră s'o cheme pe mătușa fetei: la cea dintâi vorbă pe care o spuse doctorul, aceasta luă pe Filomena într-o trăsură.

D. Henry călătorea în vremea aceea prin Italia. Mătușa avu așa dar toată vremea să-și îngrijească nepoata, s'o plimbe și s'o facă să se distreze în convalescență: arătând copilei un viitor în care ele vor fi totdeauna împreună, vorbindu-i de nevoia pe care bătrânețele-i vor avea-o de sprijinul său, ca readuse încet și cu blândete la viață și la dorința de a trăi înima aceasta coplesită, această inimă de pe acuan obosită.

Întro dimineață, clopotul sună odată cu putere. Era d. Henry.

„Bună-zina, bătrâno, ce mai faci? întrebă tânărul. Ah! iată pe nepoata ta... Ia te uită... Dar ce va să zică polițistul asta? I-adevărat ce mi-a spus mătușa-ta că ești bigotă?...”

Și se porni pe răs, sărutând-o pe amândoi obrazii.

Filomenei îi tremura tot corpul.

„Dă-mi niște chibrituri... Trebuie să te îngrijească bine, zise d. Henry aruncând valuri din funul țigării, și să nu te ostenească... Să-mi regulezi lucrurile, bătrâno, că mă duc să revăd bulevardul... Am vre-o scrisoare din strada Martirilor?... Bine că mi-am adus aminte, țiam adus ceva, Filomeno... niște metanii... adevărate... din Roma... Sunt puse în vr'un colț în cutărul meu... Ascultă, cât timp vom fi aici împreună; am să-ți dau o însărcinare de încredere în casă: să ai grijă să nu-mi lipsească nasturi la cămași...”

Într-acestea d. Henry ieși și nu se înapoie decât a doua zi.

Din ziua aceea, marea ocupațiune a vremei și a gândului Filomenei fu chipul de a servi pe d. Henry.

Era foarte ingenioasă în a încunjura pe tânăr cu mil de mică atențiune, în a-l surprinde prin tot felul de delicateți mărunte. Se frământa să găsească deprinderile cari îi erau dragi, lucrurile cari-i mulțumeau.

Nici odată nu lipsea un nasture de la mănușile J-lui Henry; pipete îi erau totdeauna curățate, cele mai mici nimicuri ale toaletelor sale erau îngrijite cași cum ochul și acut unei mame de provincie ar fi trecut peste ele.

Toate mărunțișurile din odata lui, mărunțișuri cărora bătrâna mătușe îmbătrânind le respecta desordinea, erau minuat rânduite, în regulă și sub mână fetei.

D. Henry vărea încântat că e așa de bine servit: nu-i mulțumea Filomenei însă niciodată de cât cu un bună-zina distrat dăminca oară printr-o binevoitoare vorbă de băiat bun.

La masă, în timp ce Filomena îi servea, el era foarte ocupat cu citirea ziarului sprijinit pe pahar, și abia dacă îi zicea: Mulțumesc. După ce sfârșea masa, fuma trei pipe fără să spună o vorbă, își lua pălăria, și nu-l mai prindea pe-acasă toată ziua.

Menajul acesta de flăcău, care nu prea făcea de lucru mătușii și nepoatei, lăsa libere în fiecare seară.

Când veni iarna, neștiind ce să facă spre a sta toată, mătușa luă obiceiul de a se coborî în loja portarului, unde servitorii casei se cînteau pe rând cu ceai.

Era acolo portarul un bătrân purtând un bincel cu care umbra pretențios, om îngrișat de vâdă, carte bine informat asupra valorilor industriale și știind să-și facă mica averi să circule în tot felul de întreprinderi și de înprumături ascunse.

Apoi, un băiat cu fața ca pâinea neagră, cu buzele roșii de un neșu rău ca acela al unei rănii - groomul agentului de schimb de la ctajul întâiu, care, încurajat de stăpânul său măgulit de ctul lui, încerca, cu glasul său răgușit, să imiteze tonul mahalagesc al servitorilor din *Grandville*-urile de la *Palais-Royal*.

Apoi era bucătăreasa sucoanei de la ctajul al doilea, a celei cocane despre care se spunea că face pe polițaiul pe seama poliției rusești; o bucătăreasă zdreavă flamaurdă, totdeauna cam apăsă de rachi, crăpând de grăsime, căpând de nis, hohotind de o veselie desfrănată.

Foarte adeseori flamauda aducea pe soțul ei, cel mai murdar tip de vizitii de capeti luxemburghiez, un om a cărui frunte și al cărui nas străluciau de alcool în fiecare minut, și a cărui bărbie, mâncată ca de un fel de lepră, era rău ascunsă de un fular murdar.

Doi sau trei îngrijitoare de case de femei pierdute, cu bonetul în sus, cu capul de șopărlă, cu vorba crudă și nerășinată, campetau această societate a lojei, în care se mai vedea îngrijitorii unei daublagii.

Acești laofaltă, loja această, era o lume rare te îngrozea. Bărbații aceștia, femeile acestea, puțeau cum pute vinul din ajun, cum put corupțiunile, poftele, trândăviile și toate rușinile servitoriei.

Tot ce aveau ca gusturi și ca instincte părea născut în bălegarul din grajd, în apele zotoase în cari se spală vasele, în apele murdare de prin odăi. Vițiile pe cari le căpătaseră la masa stăpânilor pe cari slujiseră se compuseseră în ei, așa cum se împuțese într-o câmară rămasă de unei orgii.

Din gurile lor nu escău decât mărțurisii împure, desfrământii scârboase, răzburări cu scrisori anonime, năjloace de înșelare, de furt și de fâlburii; nerășinate laorii de hoțit, ținerea bocotelilor bucătăriei cu cele patru buzunare pe care și le umplea bucătăreasa. E întâi buzunarul așa zis al *ciocăului de mătase* său al câștigului din untură, e buzunarul așa zis al *calafitului*, buzunarul cu câștigul dela hală și apoi acela al toartei coșniet.

La toate aceste spuse se auzeau răsetele lăbărțate ale flamaudei, zoflemelele groomului, *agp*-ul îngrijitorilor de femei întrecute, spărmăntătoarele cuvinte de îngrijitoare de bolnavi ale îngrijitoarei daublagii lui.

Toate aceste glasuri, aceste vorbe, aceste veschi te făceau să te înfiorai ai fi zis că ești în mijlocul unor oanași cari s'au chefuit.

Un mare fond de prostie, pe care Parisul n'o putuse risipi, o scăpa pe mătușe de grozăvia și dezgustul acestei tovrășii. Ea râdea ca alții și cu alții; devotamentul său însă și cîntea-i din fire, disprețul ei pentru ban, făceau ca nimic din cele ce auzeu să n'o pătrundă; ea trăia așa dar în această imoralitate nu numai fără ispită dar aproape fără conștiință.

Cât despre Filomena, cu totul uimită și înspăimântată întâiu, turburată de scâră și de răzvrătiri în stinctive, ignoranța ei aproape îi ascunde ceeace-i mai rău pe lumea aceasta.

A se citi urmarea în „Universul Literar” care va apăre Duminică viitoare.

Ilustrația noastră colorată

Catastrofa din comuna Chiajna

Țăranul Gheorghe Marin, din comuna Chiajna, găsind pe câmp, Joul după amiază patru obuze, în loc să aștepte pe comandantul fortului săi pustul de jandarmi, le-a luat și le-a adus acasă.

Apoi, ajutat de Petre Grivei, Dinu Constantin și Gh. Nicolae, le-a așezat pe prispă casei și a început să deslăcă proiectilele, spre a scoate pulberea din ele.

Trei din obuze le-au desfumat relativ lesne, dar pentru al patrulea a trebuit să dea cu un ciocan greț, și asta le-a fost fatal, căci la un moment dat obuzul a făcut explozie.

Țăranii au fost asvârlți la o parte. O panică teribilă a cuprins tot satul. Detunătura produsă de explozie, flăcările produse cari au cuprins casa au făcut ca toți, mic și mare, să alerge la fața locului.

Spectacolul era îngrozitor. Pe jos și orbiți mutilate, zăceau, în lacuri de sânge, cadavrele a patru țărani.

Alți trei se aflau grav răniți. Morții sunt: Petre Grivei, Dinu Constantin, Iancu Tudor și Dumitru Tudor.

extrase din *Revista* din Revista d-lui Dibden.

Regulile Regelui și Reginei, din ordinul Reverendului Părinte O'Callaghan, vor fi suprimate, ca prin imorale pentru o scenă de teatru.

Polonius, politicianul comic, va fi ținut de un tânăr gentleman, care va juca pentru prima oară acest rol. Fantoma, Groparul și Laert, vor fi jucați de D. Simpson, marele comedian din Londra.

Personajele vor fi îmbrăcate după moda romană.

La aceasta se va adăoga un interludiu pe care celebrul prestidigitator Hunt îl va întrebuința spre a face câteva scamațări.

Spectacolul se va sfârși cu farsa MAHOMET MINCINOSUL.

Mahomet va fi jucat de D. Kearna. Biletetele se vor găsi la D. Kearna, la căruciuma Barba Tapului, Castle Street.

Prețul biletelor, va putea fi ca de obicei plătit în lumânări, osânză, unt, brânză, săpun, etc. etc. d. Kearna dorind a fi pe plac publicului, prin orice mijloc.

Nu va fi nimănui permis să intre prin loji, fără ghete sau fără ciorapi.

Neapărat că acest document merită să fie scos la iveală.

Pentru doamnelor managera
Recomandăm călduros
„Regina bucătăriei“

Un volum conținând rețete complete pentru orice fel de mâncări, pentru sănătoși și bolnavi.

Costul unui volum
1 LEU

La administrația ziarului „Universul”
Pentru provinciile se adaugă 10
bani poșta
Contra ramburs nu se expediază

UN CEAS GRATIS

Admirabil ceas Anker Rem.
DE AUR „GLORIA“
In loc de lei 28, numai lei 9

cu 3 depaște durabile,
în grăvitate și căpaca
săritoare 10 rub. mers
reg., gar. scrisă 3 ani

NUMAI LEI 9. — Se trimite prin ramburs
La o comandă de 3 bucuri odată se
trimite un ceas gratis
EXPORT. ARNOLD WEISS,
Wien 63 Postfach

VĂPSEA DE PĂR RAPID
GARANTAT ABSOLUT
NEVĂTĂMĂTOR

Văpșea imediat pe
ră căruntă sau albă, în
negru, brun, castaniu
sau blond într-un mod
atât de perfect și de na-
tural în cât nu se cu-
moaște de loc că părul a
văpșit. Întrebuințarea
mai simplă și mai ușoară
că la orice altă
văpșea de păr.
La nemulțumire se res-
titue imediat costul.

Prețul lei 2.50.

BONBOANE ORIENTALE
Parfumați admira-
bil gura

și distrug orice miros urât al gurei
provenit din tutun, dinți stricați sau
stomac deranjat.
Cutia 50 bani la drogerii și farmacia.
Observați marca *Semiluna* cu stea,
singure veritabile.

Știri și fapte

Unul din cititorii rezistenței franceze „Comodia ilustrată” a descoperit un afiș de teatru, curios de tot, publicat în 1793 de către directorul teatrului regal din Kilkenny, în Irlanda.

Iată aci traducerea întregului afiș:

Teatrul Regal din Kilkenny

De către trupa de comediani ai Majestății Sale. Sâmbătă, 14 Maiu 1793, se va reprezenta după cererea mai multor persoane respectabile din această distinsă metropolă, și în beneficiul d-lui Kearns, tragedia lui **HAMLET**

Scrisă și compusă în original de celebrul Dan Heys, de Limerick și publicată între lucrările lui Shakespeare.

Hamlet va fi jucat de d. Kearns (care va apărea pentru prima oară în acest rol). D. Kearns, între altele, va cânta mai multe soluri cu cimpoiul de-aale breștat, care cântă două arfi în același timp.

Ophelia va fi jucată de d-ra Prior, care va introduce mai multe arfi favorite, în acest rol, înara altele: *Le Camin de Richmond Hill* și *Nous sommes tous malheureux ensemble*.

CREMA FLORA POMADA
PUDRA FLORA Capilogen
SAPUN FLORA (Apă de păr)

TUSEA cea mai rebelă, bron-
șitele acute și cronice,
tusea mătărească, vindeată sigur

Pectosin
Teanu

Sola Tel 3. — La drogerii și farmacia

ANEMIA (lipsa sângelui), cloasa, neu-
rastenia, isteria, debilitarea
generală, vindeată

Hemofer
Teanu

recomandat de prof. dr. Buicellu, prof.
dr. Leonte, prof. V. Negel, Iași, și
alții, ca unul din cele mai puternice reconstituente ale corpului oămbit. *Soluția lei 4.*

PURGEN
PURGATIV IDEAL
cu rezerve universale

De o eficacitate absolută sigură. Cutia
de 25 pastile lei 1.50. Observați ca de-
câte pastile să aibă inscripția: **PURGEN-
BAYE**, singurul veritabil.

DURERE REUMATICĂ
Nevralgii, migrenă,
dureri de cap și de dinți
vindeată sigur

PASTILELE
Nevralgine Juris
Un flacon 2.50
La drogerii și farmacia

INAINȚĂȚI prin mandat poștal lei 1.00 tocmai și veți primi prompt,
discret, franco și recomandat cel mai util, mai interesant,
mai instructiv și mai nou manual ce s'a publicat în limba
română despre: *luna-cămină, elichetă, portările frumoase, manierele ele-
gante, arta de a se face cineva plăcut în societate, compunerea de scrisori
și cereri în căsătorie, limbajul florilor, felicitări pentru zilele onomastice,
poezii pentru declamare în societăți, versuri și toaște.* Cea mai nouă ediție. Com-
enzile se fac prin poșta numai la noi trimițându-ni-se prețul de lei 1.00 exact pe
adresa: *Agenția de publicitate literară PRESSA, căsuța poștală 153, București.* Aceasta ajunge.

Vă mai recomandăm asemenea cu stăruință a vă procura dela noi cartea
de bucate cea mai nouă, mai practică, mai încercată, mai folositoare și în adevăr
mai bună decât toate cărțile similare apărute până acum și care costă numai 2 lei.
Conține 200 pagini și multe ilustrațiuni, învățând pe orice cine bucătăria română, în-
ceză și nemțească (bucate, prăjituri, dulceați, conserve, licoururi, siropuri, etc., etc.).
Prețul de două lei pr. mand. poșt. se expediază exact pe adresa de mai sus și primim
cartea franco și recomandat. *Tăieți din corpul ziarului acest anu și păstrați!*

Reclama este sufletu comerțului

Recompensă de 5000 Lei

SPANILOR ȘI CHELILOR

Prin adevăratul «Mos-Balsam» danez se poate face să crească părul și barba în opt zile. Bătrâni și tineri, dame și domni pantu a avea păr, barbă și sprincene se sarvesc numai de «Mos-Balsam», căci s'a constatat că «Mos-Balsamul» este singurul leac al științei moderne, care face ca în opt până în cinci-spre-zece zile, prin influența asupra bulbilor capilar face ca părul să reînceapă a crește imediat; iată de ce ne simțim în stare a contracta obligațiunii, pe care nici o altă casă nu ar putea să le îndeplinească. Garantat ca nevătămător.

Dacă cele ce afirmăm mai sus, nu e purul adevăr vom plăti
5000 LEI NUMERAR

Oricărui span sau chel care se va fi servit de „MOS-BALSAM” șase săptămâni fără nici un rezultat.

Luăți seama că suntem singura casă care oferim o adevărată garanție. Recomandat și recunoscut de medici. Feriți-vă de contrafaceri.

Vă fac cunoscut că sunt foarte mulțumit de întrebuințarea „Mos-Balsamului”. După opt zile părul a început să dea, — la început rar, dar firul puternic. După 15 zile părul s'a îndesit, a luat consistență; redobândind culoarea lui primitivă și aceasta grație numai balsamului Dr. Mulțumindu-vă, vă prezint sălutarile mele distinse. — ss. I. K. Dr. Tverg, Copenhaga.

Pot să recomand fără teamă adevăratul „Mos-Balsam” danez; ca un leac infailibil pentru creșterea din nou a părului. Sufream de mult de pierderea părului în cât unele locuri ale cămășii complete pieruse. După 3 săptămâni numai de întrebuințare a „Mos-Balsamului” am redobândit părul pierdut, s'a îndesit, și acum am un păr lung, tare și sănătos.

ss. D-ra M. C. Andersen, Nyvestergade 5, Copenhaga.

Un pachet „MOS” 10 lei. Ambalaj discret. Se trimite prin plată anticipată sau contra ramburs poștal. A se scrie celui mai mare magazin special din lume **Mos-Magasinet, Copenhaga B. 1320, Danemarca.**
(Scrisorile se franchează cu 25 bani cărțile postale cu 10 bani).

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

UNIVERSUL

ABONAȚILOR SĂI CU ÎNCEPERE DE LA 28 NOEMBRIE, 1911

O SPLENDIDA VILA LA SINAIA

«VILA MARIA», construită anume pentru tragerea vintore pe strada I. C. Brătianu în poziția cea mai pitorească din localitate

O CAMERA DE CULCARE ÎN BRONZ

de mare valoare, al 7-lea dormitor furnizat pentru premiile noastre de *Industria metalică* «*Marcu*» Bulevardul Elisabeta, No. 8

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn *Marin V. Ganea*, șos. Mihai-Bravul, 37 și str. Șerbănuță, 10. Sucursală cal. Victoriei, 107

UNA GARNITURĂ MOBILĂ DE STEJAR TAPISATĂ, PENTRU ODĂ DE BIUROU

compusă din una canapea, două fotolii și șase scaune

UN BIUROU DE STEJAR MASIV ȘI UN FOTOLIU DE BIUROU TAPISAT

Toate acestea cumpărate de la cunoscuta Expoziție modernă de mobile *Guldener Rosenthal & Hascal*, București, str. Carol, 64, etaj I

O jumătate garnitură mobilă de lemn roșu lustruit, culoarea mahonului

pentru intrare, compusă din: una canapea, 4 scaune, 2 marașeze, 2 taburete, una masă cu geam de cristal. Toate îmbrăcate cu mochetă frez; cumpărate de la marele magazin de mobile *Compania Americană* str. Carol, 74, vis-à-vis de piața de flori (lângă hotel Dacia)

Un serviciu de masă pentru 12 persoane, compus din 12 linguri, 12 furculițe și 12 cuțite de alpaca veritabil argintate și bogat decorate, în cutia lor de piele imitată și căptușită cu mătase.

Un serviciu de vin pentru șase persoane, compus din: una carafă și șase pahare de cristal. Bacara, cu monturi de alpaca veritabil argintate, imitând exact argintul oxidat; toate aceste obiecte puse pe o tavă rotundă tot de alpaca veritabil argintată.

Una pereche sfeșnice de alpaca argintate și bogat decorate.

Toate aceste obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de ceasornice și bijuterii en gros și en detail *Frații A. & I. Roller*, București, strada Smârdan, No. 35, etajul I.

Una pendulă de lemn lustruit, frumos ornamentată, în lungime de 87 centimetri, întorcându-se la 15 zile.

Una pendulă de perete, de lemn de nuc lustruit, frumos sculptată, în lungime de 77 centimetri, întorcându-se odată la 15 zile.

Una harmonică superioară, burdul dublu, colțurile legate, cu 21 clape și 8 basuri, toate de oțel.

Un ceasornic de masă de lemn de stejar, reprezentând un castel medieval, înălțime 36 centimetri, având o muzică cu două cântece naționale.

Cumpărate de la «*Compania generală*», birou de importanță, București, strada Smârdan, No. 29 (etajul I).

O bicicletă de curse „Imperial”, marcă engleză

Un gramofon mare fără pălăie, ultima perfecțiune, cu 6 plăci marca «*Inger*», cântate de cei mai buni artiști.

Un serviciu de lavoar, de faianță, compus din cinci bucați

O lampă ultima creațiune, model «*Cometa Haley*», sistem american, cea mai economică și luminoasă.

Toate acestea cumpărate de la cunoscutul magazin *E. A. Pucker*, Bulevardul Elisabeta, 15 (Hotel Princiari).

O jardiniară de metal argintat, **O fructieră** argintată și cu vas verde.

cornet conținând 12 cuțite pentru fructe. — Cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterii *Th. Rădivon*, Bulevardul Elisabeta, No. 8 bis.

Una bicicletă „Naumann” de mare lux, una din cele mai solide și excelente biciclete, din fabrica soc. pe acțiuni *Siedel & Naumann* din Dresda, singurele biciclete introduse în armatele germană, rusă și turcă și la poștele germană și română. Reprezentat general: *D. Leonida Piorkowsky*, București, strada Știrbey-Vodă, 21.

Un ceasornic de aur 14 carate, bărbătesc, **O pendulă** mare de perete, frumos gravat.

Un serviciu compus din: o lingură, furculiță și cuțit de argint veritabil

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din *Memoriile Regelui Carol I al României* sau un volum din cărțile ce apar în editura ziarului «*Universul*», tipărite anume pentru abonați.

Prețurile de abonament sunt aceleași: Pe un an lei 18; pe 6 luni lei 9.55 pe 3 luni lei 4.65.

marcat de Stat. — Toate acestea cumpărate de la vechiul și cunoscutul magazin de încredere «*Ceasornicaria Colței*», București, strada Colței, No. 31

Una pendulă de perete de lemn de stejar, cu bătaie, ultima noutate.

Un ceasornic de birou cumpărate de la marele magazin de bijuterii, ceasornicarie și argintarie *Jean Schmidt & Const. Stratulat*, București, calea Victoriei, 54.

Un gramofon mare. Una vioară. Una harmonică.

Una mandolină cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victoriei, 54.

Una trusă pentru damă, cu trei sticlute și cu necesar de toaletă. — **Una trusă** de manevră,

pentru d-nii de piele fină și ofițeri. — **Trei truse** p. manevră

Trei pulverizatoare splendide de cristal, nichelate. — **Trei pudriere** cu pufurile lor.

Trei oglinzi nichelate pentru masă, cumpărate de la cunoscutul *Drogherie Princiari Const. C. Popescu*, Bulevardul Elisabeta, colț cu strada Brezoianu.

Una mașină de cusut de mână sistemul cel mai nou — și **Un gramofon**

marca «*Melodion Carmen-Sylva*», de cea mai mare perfecțiune, împreună cu șase plăci marca «*Premier-Record*», având cântece românești. — Aceste obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de mașini de cusut, biciclete și gramofone «*Compania Anglo-Americană*» din București, strada Carol, No. 50, cu sucursale în Pitești și Câmpina.

O mașină de cusut de familie «*Markton*», perfecționată, cumpărată de la marele magazin «*Compania Markton*», strada Carol, 38 (colț cu str. Brâncoveanu).

Alte 10 mașini de cusut cumpărate expres din străinătate.

Un plug de oțel cu o brazdă, marca *D. C. M. N.* — **Un plug de oțel** cu

2 brazde, marca *Z. H. C. R. Ambele* din celebra fabrică «*Rudolf Bacher*», Raudnitz (Bohemia), reprezentată în România prin marea casă de mașini agricole și industriale «*Soc. în comandă Weil Joseph & Co. Succ.*», București, Smârdan, 5

Una mașină mare de bucătărie «*Ideal*» cu 4 ochiuri, din tablă de oțel, cu cazan de aramă, elegant și solid construită, cumpărată de la cunoscuta fabrică de tinichigerie *Mihail D. Botez*, București, calea Vacărești, 142.

2 costume de haine (saco), după măsura și alegerea stofei, cari se vor confecționa de cunoscuta croitorie *Jaques Grimberg*, București, str. Academiei, 25.

Un șarpe de aur (colier) pentru gât de mare valoare.

50 casete conținând fie-care cremă, pudră și săpun «*Flora*», făcute anume pentru abonații ziarului «*Universul*».